

Kommunene overtar finansieringen av barnehagene

Fra 1. januar 2011 overtar kommunene hele ansvaret for å finansiere barnehagene. Mens andre oppgaver innen blant annet helse og utdanning allerede har vært ”rammefinansiert” i en årrekke, har barnehageområdet vært unntatt på grunn av arbeidet med å sikre et tilstrekkelig antall plasser. I Soria Moria-erklæringen fra 2005 het det: ”Inntil full dekning er nådd, skal det fortsatt være øremerkede tilskudd”. Opprinnelig skulle overføringen til kommunene skje i 2009, men dette ble utsatt for å sikre stabil og full barnehagedekning.

Ved at kommunene overtar ansvaret for å finansiere barnehagene, får de samtidig plikt til å finansiere de barnehagene som allerede er i drift eller har søkt om godkjenning per 31.12.2010. De øremerkede midlene vil bli overført til kommunene, det vil si vel 28 milliarder kroner, penger som fra kommende år legges inn i det faste rammetilskuddet.

Det er bred enighet blant partiene på Stortinget om at rammefinansiering av kommunenes velferdsoppgaver gir den mest effektive ressursbruken. Dette sikrer at de folkevalgte som er nærmest brukerne forvalter midlene og har ansvaret for kvaliteten i tjenestene. I forbindelse med behandlingen av St.prp. nr 67 (2006-2007) Om lokaldemokrati, velferd og økonomi i kommunene, uttrykte alle partiene, med unntak av Fremskrittspartiet, seg enig i målsettingen om at barnehagemidlene skulle overføres til kommunenes rammeoverføringer. (Innst. S. nr 231 (2006-2007))

Milepæler i barnehagesatsingen

- 2003: Barnehageforliket. Et bredt forlik i Stortinget om innføring av maksimalpris, likeverdig behandling av kommunale og private barnehager og kommunal plikt til utbygging
- 2006: Overføring av barnehageansvaret til Kunnskapsdepartementet
- Siden 2005: Redusert pris på foreldrebetalingen med om lag 30 prosent
- 2005-2010: Sterk vekst i utbyggingen. Rundt 50.000 flere barn har fått plass
- 2004: Likeverdig behandling: Lovfestet plikt for kommunene til å finansiere private barnehager, i 2009 startskuddet på en femårig opptrapping mot full likeverdig behandling
- 2009: Ny kvalitetssatsing gjennom første stortingsmelning om kvalitet og innhold i barnehagen
- 2009: Full dekning: Lovfestet rett til barnehageplass innføres
- 2011: Økt kommunalt ansvar: Nytt finansieringssystem gir kommunene mer ansvar

Øremerking og rammetilskudd

Øremerkede tilskudd betyr at staten bevilger penger som bare skal benyttes til fastsatte formål. Slike tilskudd benyttes ofte ved nye satsinger. Imidlertid er hovedprinsippet i Norge at kommunene får en samlet bevilgning til alle grunnleggende oppgaver innen utdanning og velferd. For disse midlene må kommunene løse lovpålagte oppgaver, og i tillegg gjøre egne prioriteringer.

Hva er lovpålagt når det gjelder barnehager?

Kommunene har plikt til:

- å oppfylle den lovfestede retten til barnehageplass innen maks tillatt ventetid
- å gi støtte til private barnehager som er i drift eller har søkt om godkjenning per 31.12.2010 og behandle disse likeverdig med egne barnehager¹
- å føre tilsyn med alle barnehager i kommunen og påse at barnehagene følger gjeldende regelverk blant annet med hensyn til pedagogisk bemanning

Hvordan fordeles barnehagepengene til kommunene?

I forbindelse med behandlingen av Prop.124 S Kommuneproposisjonen 2011, ble det bestemt hvordan rammen på 28 milliarder kroner til barnehager skulle fordeles mellom kommunene. Det ble lagt opp til kriterier som best mulig skulle treffe behovet for utgifter til barnehage i hver kommune. Siden barnehager er et frivillig tilbud, og etterspørselen varierer en del mellom kommunene, ble det utviklet en kostnadsnøkkel som skal sikre at kommunene får et likeverdig utgangspunkt. Midlene blir gjennom dette fordelt etter en mest mulig objektiv nøkkel. Stortinget vedtok samtidig å justere fordelingen mellom kommunene gjennom de andre kriteriene i inntektssystemet, for å oppnå en best mulig total fordeling. Endringene i kommunenes inntekter fra 2010 til 2011 skyldes derfor flere forhold enn innlemmingen av de øremerkede barnehagetilskuddene.

Kostnadsnøkkelen for barnehager er basert på følgende:

- Antallet barn i kommunen mellom 3 og 5 år
- Barn mellom 1 og 2 år uten kontantstøtte
- Utdanningsnivået i befolkningen

Hvilke tilskudd blir innlemmet i rammetilskuddet?

Følgende øremerkede tilskudd til barnehager vil bli innlemmet i rammetilskuddet til kommunene fra 2011:

- Ordinært driftstilskudd til barnehager.
- Skjønnsmidler til barnehager.
- Tilskudd til tiltak for barn med nedsatt funksjonsevne i barnehage.

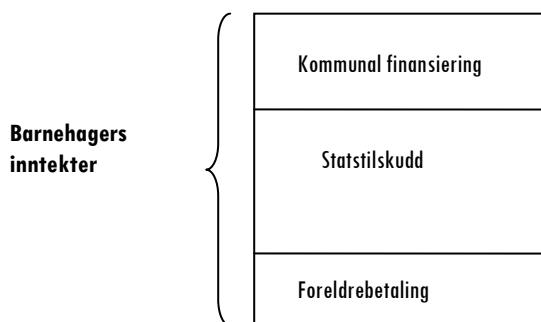
Totalt vil om lag 28,1 milliarder kroner bli overført til kommunenes rammetilskudd. Midlene finansierer, sammen med foreldrebetalingen og kommunenes frie inntekter, barnehageplasser for om lag 276 300 barn.

Hvilke tilskudd er fortsatt øremerket?

- Tilskuddet til tiltak for å bedre språkforståelsen blant minoritetsspråklige barn i førskolealder.
- Investeringsstilskuddet
- Tilskuddet til midlertidige lokaler
- Øremerkede midler til kvalitetsutviklingstiltak (om lag 130 millioner kroner)

¹ Bestemmelsene om dette blir fastsatt i en ny nasjonal forskrift. Høsten 2010 har kommunene plikt til å gi de private barnehagene minimum 88 prosent av hva de kommunale barnehagene i gjennomsnitt mottar i offentlig finansiering.

Finansiering av barnehager før innføringen av rammefinansiering

Finansiering av barnehager etter innføring av rammefinansiering

